بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

بەپشت بەستن بە حوکمەکانی ماددەی (١٢١/یەکەم) لەدەستووری هەمیشەیی عیراق ومـاددەی (١/٥٦) لە یاسای پەرلـەمانی کوردستان ژمارە (١)ی سالّی ١٩٩٢ی هەموارکراو ولـەسەر بنچینەی ئەوەی کە لە ئەنجومەنی وەزیرانی کوردستان ـ عێراقەوە پێشکەش کرابوو، پەرلـەمانی کوردستان ـ عێراق لە دانیشـتنی ئاسایی ژمارە (٣٧)ی خۆیدا رۆژی ٢٠١٢/٦/٢٤، بڕیاری تەشریعکردنی ئەم یاسایەی دا:

یاسای ژمارە (٨)ی ساڵی٢٠١٢

یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

بۆ ساڵی دارایی ٢٠١٢

بەشی یەکەم

داهاتەکان

ماددەی یەکەم:

داهاتەکانی بودجەی سالّی دارایی ٢٠١٢ی هەرێمی کوردستان–عێراق بە بڕی (١٣,٢٠٠,٩٥٠) سێزدە تریلیۆن و دووسەد ملیار و نۆسەدو پەنجا ملیۆن دینار دەخەملّێنرێت و بە گوێرەی ئەمـەی لـە خـوارەوەدا روون کراوەتەوە:

یەکەم: بەشی هەرێم بەگوێرەی یاسای بودجەی گشتی ئیتیحادی کۆماری عێراق بۆ سالّی دارایـی ٢٠١٢ کە پترۆ دۆلاریشی لەگەڵدایە (١٢,٦٠٤,٩٥٠) دوانـزە تریلیـۆن و شەشسـەد و چـوار مليـار و نۆسەد و پەنجا ملیۆن دینار.

دووەم: داهـاتی گشـتی خـەملێنراو کـە بەشـەکە لـە داهـاتی سـالّی ٢٠١٢ی دەروازە سنووریەکانیشـی لەگەڵدایە (٤٧٦) چوارسەد و حەفتا و شەش ملیار دینارە.

سێیەم: ئەوەی لە دەرهێنان و بەکارهێنانی نـاوخۆ (نـەوت و گـاز) و (پـترۆدۆلار)ەوە دێ (١٢٠) سـەد و بیست ملیار دینارە.

بەشی دووەم

(خەرجییەکان و کورتهێنان)

ماددەی دووەم:

یەکەم: بۆ خەرجییەکانی ساڵی دارایی ٢٠١٢ گوژمەیەك کە بڕەکەی (١٥,٢٤٥,٧٩٧) پازدە هەزار و دووسەد و چل و پێنج ملیار و حەوت سەد و نەوەد و حەوت ملیۆن دینار دادەنرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دابەش دەکرێت:ـ

١ـ گوژمەیەك بە بڕی (١٠,٧٤٥,٧٩٧) دە هەزار و حەوت سەد و چل و پێنج ملیار و حەوت سەد و نەوەد و حەوت ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی بەکاربردن و بەم شێوەیەی خوارەوە دابەش دەکرێت:

أ- گوژمەیەك بە بڕی (١٠,٦٢٤,٥١٨) دە هەزار و شەشسەد و بیست و چوار ملیار و پێنج سەد و هەژدە ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی بەکاربردن بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان.

ب- گوژمەیەك بە بڕی (٦٨,٢٨٠) شەست و هەشت ملیار و دووسەد و هەشتا ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی پەرلەمانی کوردستان.

جـ- گوژمەیەك بە بڕی (٥٢,٩٩٩) پەنجا و دوو ملیار و نۆسەد و نەوەد و نۆ ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی ئەنجوومەنی دادوەری.

٢ـ گوژمەیەك بە بڕی (٤,٥٠٠,٠٠٠) چوار تریلۆن و پێنج سەد ملیار دینار بۆ خەرجییەکانی وەبەرهێنان و بەم جۆرە دابەش دەکرێت:

أ- گوژمەیەك بە بڕی (٣,٦٧٨,٤٣٧) سێ تریلیۆن و شەشسەد و حەفتاو هەشت ملیار و چوار سەد و سی حەوت ملیۆن دینار بۆ خەرجییەکانی پرۆژەکانی وەبەرهێنان.

ب- گوژمەیەك بە بڕی (٨٢١,٥٦٣) هەشت سەد و بیست و یەك ملیار و پێنج سەد و شەست و سێ ملیۆن دینار بۆ ئاوەدانکردنەوە و گەشەپێدانی پرۆژەکانی هەرێم و پارێزگاکان و ، دەبێ پارێزگار بەرنامەی ئاوەدانکردنەوەی پارێزگاکەی و قەزا و ناحیەکانی کە لەلایەن ئەنجوومەنی پارێزگاوە پەسەند کراوە پێشکەش بە وەزارەتی پلاندانان بکات بۆئەوەی لێکۆڵینەوە لە بارەیەوە بکرێ و پەسەند بکرێ و ، دەبێ ڕەچاوی ئەو ناوچانە بکرێن کە زیاتر زەرەرمەند بوون لەناو پارێزگاکەدا و ، هەروەها ژمارەی دانیشتوانیش ، لەناو ئەمەشدا بڕی (٤٢,٤٠٠) چل و دوو ملیار و چوارسەد ملیۆن دیناری پترۆدۆلار هەیە.

دووەم: کورتهێنانی نەخشە بۆ کێشراو کە بەبڕی (٢,٠٤٤,٨٤٧) دوو هەزار و چل و چوار ملیار و هەشت سەد و چل و حەوت ملیۆن دینار دەخەملێنرێت و ئەم کورتهێنانە بەو گوژمەیە دادەپۆشرێ کە بۆ وەزارەتی پێشمەرگە دیاریکراوە لە بودجەی بەکاربردنی ئیتیحادی بۆ پاسەوانانی هەرێم لەناو تەرخانکراوی وەزارەتی بەرگری عێراقی ئیتیحادیدا بە گوێرەی بودجەی ئیتیحادی بۆ ساڵەکانی دارایی (٢٠٠٧ تا ٢٠١٢).

ماددەی سێیەم:

یەکەم: ڕێژەی ٢٠٪ لە بودجەی بەکاربردن لە هەر سێ سەرۆکایەتییەکە کەم دەکرێتەوە، جگە لە قەرەبووی فەرمانبەران:

١- سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان.

٢- پەرلەمانی کوردستان.

٣- ئەنجومەنی دادوەریی.

دووەم: ئەو بڕانەی کە بەگوێرەی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە دێنەبڕین بۆ هەر دوو وەزارەتی تەندروستی وشارەوانی وگەشتووگوزار تەرخان دەکرێت بۆ جێبەجێ کردنی پڕۆژەی خزمەتگوزاریی و پاڵپشتکردنی وەرزش بەگوێرەی پسپۆڕیی هەر یەکێکیان و دەبێ ڕەچاوی ڕێژەی دانیشتووانی پارێزگاکان بکرێت.

سێیەم: کەمکردنەوەی ڕێژەی (١٥٪) لە بودجەی بەکاربردنی ئەنجومەنی وەزیران، جگە لە قەرەبووی فەرمانبەران و کۆمەك و سوودەکۆمەڵایەتییەکان، دوای ئەوەی کە ئەو بڕەی لێ جیادەکرێتەوە کە بۆ سندووقی پڕۆژەی پەرەپێدان و گەشەپێدانی توانا مرۆییەکان و شارەوانی عەینکاوە تەرخان کراوە.

چوارەم: کەمکردنەوەی ڕێژەی (١٥٪) لە بودجەی بەکاربردنی وەزارەتەکان و ئەو فەرمانگانەی بە وەزارەتێکەوە نەبستراونەتەوە، جگە لە قەرەبووی فەرمانبەران و کۆمەك و سوودە کۆمەڵایەتییەکان.

ماددەی چوارەم:

حکومەتی هەرێمی کوردستان پابەند دەبێت بەو گوژمەی کە بڕی (١٢٠) سەدوبیست ملیار دینارە بۆ هەڵمەتی دروست کردنی قوتابخانەکان.

ماددەی پێنجەم:

گوژمەیەك کە بڕەکەی (١٠٠) سەد ملیار دینارە تەرخان دەکرێت بۆ پاڵپشتیکردنی پڕۆژەکانی خزمەتگوزاریی لە قەزاو ناحییە و گوندە زیان بەرکەوتووەکانی سەر سنوورەکان ئەوانەی پێشتر ڕاگوێزرابوونەوە، بەو مەرجەی ئەو گوژمەیە بخرێتە سەر بودجەی پەرەپێدانی پارێزگاکان بەپێی ڕێژەی دانیشتووان و بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی پلاندانان.

ماددەی شەشەم:

یەکەم: فەرمانبەرانی پلە (نۆ و دە) ئەوانەی تەنیا مووچەی ئیسمی و دەرماڵەی هاوسەریی و شەهادەی خوێندن وەردەگرن بەخشینێکیان پێ دەدرێت بە بڕی (٤٨٠,٠٠٠) چوارسەد و هەشتا هەزار دینار و بە دووجار پێیان دەدرێت لەماوەیساڵی دارایی ٢٠١٢ دا.

دووەم: خانەنشینکراوەکان ئەوانەی کە مووچەی مانگانەی خانەنیشینیان بڕی (٤٠٠,٠٠٠) چوار سەد هەزار دینارو کەمتر بەخشینێکیان پێ دەدرێت بەبڕی (٦٠٠,٠٠٠) شەش سەد هەزار دینار و بەدوو جار پێیان دەدرێت لە ماوەیساڵی دارایی ٢٠١٢ دا.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: مینحەی هاوسەری و منداڵ بۆ وەرەسەی شەهیدان سەرف دەکرێ.

دووەم: زیادکردنی مووچەی خانەنشینی وەرەسەی شەهیدی هاووڵاتی لە (١٨٠,٠٠٠) سەد و هەشتا هەزار دینارەوە بۆ (٢٥٠,٠٠٠) دوو سەدو پەنجا هەزار دینار.

ماددەی هەشتەم:

بۆ جێبەجێ کردنی حوکمەکانی یاسای ژمارە (٤) ساڵی ٢٠١١ یاسای ئەنجومەنی ئاسایشی هەرێمی کوردستان ـ عێراق گوژمەیەك بەبڕی (٣١٨,١٥٠) سێ سەد و هەژدە ملیار و سەدو پەنجا ملیۆن دینار دیاری دەکرێ بۆ بودجەی ئەنجومەنەکە بەمەرجێك ئەو تەرخانکردنە دیاریکراوە نەبێتە مایەی کەمکردنەوەی قەرەبووی فەرمانبەران و کۆمەك و سوودە کۆمەڵایەتییەکان و پرۆژەکانی باقی پێکهاتەو دامودەزگاکانی حکومەتی هەرێم.

ماددەی نۆیەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری هەرێمی کوردستان ـ عێراق تەمویلی حساباتی وەزارەتەکان و ئیدارەکان دەکات بەپێی سەرچاوە داراییە بەدەست هاتووەکان.

ماددەی دەیەم:

یەکەم: هەموو داهاتی فەرمانگەکان ئەوانەی کە تەمویلی مەرکەزی گشتی تۆمار دەکرێ و لەناو بودجەکانی پێداچوونەوەدا دیاری دەکرێن.

دووەم: بەدەر لە حوکمی برگەی (یەکەم)ی سەرەوە لەسەر وەزیری دارایی و ئابوورییە کە:

١ـ بڕی داهاتەکانی مانگانە کە وەزارەتی تەندروستی بە دەستیان دەهێنێ لە سەرجەم فەرمانگەکانیدا، بیخاتە سەر بودجەی ئەم وەزارەتە بە مەبەستی کڕینی داوو دەرمان و فریاکەوتنی خەرجییەکانی چاککردنەوە بە هەموو جۆرەکانیەوە و بە پێی داواکاری وەزارەت خۆی کە دەبێ خشتەی داهاتە بەدەست هاتووە فیعلیەکان بە داواکەوە پێوە گرێدرابێت.

٢ـ بڕی داهاتەکانی مانگانە کە وەزارەتی کارەبا بە دەستیان دەهێنێ بە هەموو فەرمانگەکانیەوە ، بیخاتە سەر بودجەی ئەم وەزارەتە بە مەبەستی پاراستن و چاککردنەوەی تۆڕەکانی کارەبا و ، بەگوێرەی داواکاری وەزارەت کە دەبێ خشتەی داهاتە بەدەست هاتووەکانی پێوە گرێدرابێت.

ماددەی یازدەم:

بڕی ئەو بەخشینانەی کە دەدرێن بە وەزارەتەکان و بەو فەرمانگانەی کە بە وەزارەتەوە گرێنەدراون لەدوای پەسەندکردنی لەلایەن وەزیری دارایی و ئابوورییەوە وەکو داهاتی کۆتایی گەنجینە تۆمار دەکرێن ، بەو مەرجەی کە وەزیر تەرخانی بکات لەناو متمانەکانی (اعتمادات)ی وزارەتەکەدا یان ئەو لایەنەی کە بە وەزارەتەوە گرێنەدراوە ، تا بۆ ئەو مەبەستە سەرف بکرێ کە بۆی بەخشراوە.

ماددەی دوازدەم:

حکومەتی هەرێمی کوردستان پابەند دەبێت بەو تەرخانکردنەی بەبڕی (١٢٠) سەد و بیست ملیار دینار کراوە بۆ درێژەدان بە جێبەجێ کردنی پڕۆژەی پەرەپێدانی توانا مرۆییەکانی کوردستان بە مەبەستی ئامادەکردنی کادیری پسپۆڕ لە بوارە جیاجیاکاندا کە هەرێم پێویستی پێیان هەیە، ئەویش لەرێی زەمالە و نێردە و توێژینەوە و خولی مەشقکردن لە ژێر سەرپەرشتی دەستەیەکی بالا کە بەسەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و جێگرەکەی و هەریەك لە وەزیرانی (پەروەردە و خوێندنی بالا و توێژینەوەی زانستی و پلاندانان) پێك دەهێنرێت و بەگوێرەی ئەو پەیڕەوەی کەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پەسەند کراوە.

ماددەی سێزدەم:

یەکەم: گوژمەیەك بەبڕی (١٨٥) سەد و هەشتا و پێنج ملیار دینار تەرخان دەکرێ بۆ پشتگیری حیزبەکان، و سەرفکردن لەم تەرخانکراوە بەرێکاریی کاتی دەبێ لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بەپێی پێوەرێکی دادگەریانە، کە دەبێ ئەو بڕە سولفانەی کە لەلایەن حیزبەکانەوە وەرگیراون لەسالی ٢٠١١ دا تەسویەبکرێن لەوانەی کە لەسالی ٢٠١٢دا وەریان دەگرن تا ئەو کاتەی یاسای پشتگیریی دارایی حیزبەکان دەردەچێت، کە لە خولی دانیشتنەکانی داهاتوودا دەبێ بێتە دەرچوون.

دووەم: گوژمەیەك بەبڕی (١٥) پانزە هەزار ملیار دینار تەرخان بکرێ بۆ رێکخراوە ناحکومییەکان بەگوێرەی یاسای رێکخراوە ناحکومییەکان ژمارە (١)ی سالی ٢٠١١.

ماددەی چواردەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووریی پابەند دەبێت بە بەردەوامبوون لەدابینکردنی قەرزی عەقار بۆ هاوولاتیان بەگوێرەی ئەو پرنسیپ و رێنماییانەی کە رەچاودەکرێت و بەم شێوەی خوارەوە:

یەکەم: بڕی (٢٠) بیست ملیۆن دینار بۆ سەنتەری شارەکان و قەزا و ناحییەکان.

دووەم: بڕی (٢٥) بیست و پێنج ملیۆن دینار بۆ لادێ نشینەکان.

ماددەی پانزدەم:

یەکەم: دابینکردنی سلفەی هاوسەرگیری بۆ هاوولاتیان بەبڕی (٥) پێنج ملیۆن دینار.

دووەم: بڕی ئەو سلفەیەی هاوسەرگیریی کە دەدرێ بە مندالی شەهیدان و ئەنفالکراوەکان دەبێتە بەخشین و ناگەڕێندرێتەوە.

بەشی سێیەم

(دەسەڵات پێدانەکان- الصلاحيات)

ماددەی شازدەم:

یەکــەم: ســەرفکردن لــە متمانــەکانی (اعتمــادات) حســاباتی ســەرەکی (بەخشــینەکان ، کۆمەکــەکان، خەرجییەکانی سەرمایەداری) لەناو بودجەی هەرێمی کوردستان–عێراق لەلایەن وەزارەتی دارایـی و ئابووریەوە دەبێت.

دووەم: ئەنجومەنی وەزیران دەتوانێ دەسەڵاتی سـەرفکردنی راسـتەوخۆ بـدات بـە وەزیرەکـان و سـەرۆکی لایەنەکانی گرێنەدراو بە وەزارەتەوە و، وەکیلی وەزارەتەکان و بەڕێوەبەرە گشتییەکان و سـەرۆکی یەکە ئیدارییەکان لەبەر رۆشنایی تەرخانە متمانە پێکراوەکان (التخصيصات المعتمده) لەناو بودجـەی ساڵانەیاندا، و ئەمەش بە بڕیارێکی ئەنجوومەن دەبێ کە بۆ ئـەم مەبەسـتە دەرچـووبێ و ئەنجوومـەنیش دەتوانێ چاو بەو دەسەڵات بەخشینەدا بخشێنێتەوە بەپێی بەرژەوەندی گشتی و پرەنسیپی لامەرکەزی پیادە بکا.

ماددەی حەڤدەم:

یەکەم: سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان بۆی هەیە کە موناقەلە لەناو متمانەکانی تایبەت بە پەرلەماندا بکات.

دووەم: سەرۆکی ئەنجوومەنی دادوەریی لە هەرێمدا بۆی هەیە کـە موناقەلـە لـەناو متمانـەکانی تایبـەت بـە ئەنجوومەنی دادوەریدا بکات.

سێیەم: وەزیری پلاندانان بۆی هەیە بە پشت بەستن بە داوای وەزارەتێکی دیاریکراو کە موناقەلەی پێویست لە پرۆژەکانی وەبەرهێناندا بکات لەناو بودجەی وەبەرهێنانی هەمان وەزارەتدا و ، لە سنووری یـەك پارێزگا یان قەزادا و لەناو بودجەی پەسەندکراو دا.

چوارەم: وەزیری دارایی و ئابووری بۆی هەیە و بـە هەماهـەنگی لەگـەڵ وەزارەتـی پلانـدانان و وەزارەتـی مـەعنی ، موناقەلـەی پێویسـت بـۆ پرۆژەکـانی وەبـەرهێنان بکـات لـەنێوان وەزارەتەکانـدا و لـە چوارچێوەی یەك پارێزگا یان قەزادا و لەناو بودجەی پەسەندکراودا.

ماددەی هەژدەم:

یەکەم: وەزیری دارایی و ئابووری دەسەڵاتی هەیە موناقەلە لە نێوان متمانەکانی (اعتمــادات)ی یـەك دەروو (باب)دا بکـات جگـە لـە بەشـی مووچـە نـەبێ کـە دەکـرێ بـۆی بگوازرێتـەوە بـەڵام نابێ لێـی بگوازرێتەوە.

دووەم: وەزیری دارایی و ئابووری بۆی هەیە موناقەلە لەنێوان متمانەکانی (اعتمادات) دەرووەکانی بودجـە (أبواب الميزانيه)دا بکات بەمەبەستی دابینکردنی تواناکانی سەرفکردن بۆ ئەو ئیدارانـەی کـە بڕیـاری جیاکردنەوەیان دەدرێ لە وەزارەتێك و دەبەسترێنەوە بە وەزارەتێکی ترەوە ، و وەزیری پەیوەندیـدار بۆی هەیە موناقەلە لەناو یەك بەش و یەکەیەکی سەرفکردندا بکات.

سێیەم: نابێ هیچ جۆرە موناقەلەیەك ئەنجام بدرێ لە بوارەكانی (ئاوەدانكردنەوە و پەرەپێدانی پرۆژەكانی هەرێم و پارێزگاكان) لەنێوان پارێزگاكاندا.

چوارەم: نابێ موناقەلە ئەنجام بدرێ لە خەرجی پرۆژە سەرمایەدارییەكان (بودجەی وەبەرهێنان)ەوە بۆ خەرجییەكانی بەكاربردن (بودجەی جاری).

پێنجەم: ئەو متمانانەی پەسەند دەكرێن لەم یاسایەدا بەكار دەهێنرێن تا ۳۱/كانوونی یەكەمی ساڵی دارایی ۲۰۱۲ و ئەو داهاتانەی بەدەست دەهێنرێن تا ۲۰۱۱/۱۲/۳۱ تۆمار دەكرێن ، بەڵام داهاتە وەرگیراوەكان دوای كۆتایی ساڵی دارایی ۲۰۱۲ وەكو داهات بۆ بودجەی گشتی ساڵی دارایی ۲۰۱۳ تۆمار دەكرێن.

ماددەی نۆزدەم:

یەكەم: وەزیری پەیوەندیدار دەسەڵاتی سەرفكردنی بڕێكی هەیە كە لە (۳٥۰) سێسەد و پەنجا ملیۆن دینار تێپەڕ نەكات بۆ هەر بارێك ، و بۆی هەیە دەسەڵات بدات بە سەرۆكی فەرمانگەكانی سەر بە وەزارەتەكەی بە سەرفكردنی بڕێك كە لە (۲٥۰) دووسەد و پەنجا ملیۆن دینا تێپەڕ نەكات.

دووەم: سەرۆكی دەستەكانی كە گرێنەدراون بە وەزارەتێكەوە دەسەڵاتی سەرفكردنی بڕێكی هەیە كە لە (۳۰۰) سێسەد ملیۆن دینار تێپەڕ نەكات بۆ هەر بارێك.

سێیەم: لە (یەكەم) و (دووەم) دا دەبێ ڕەچاوی ئەمەی خوارەوە بكرێ:

دەبێ سەرفكردن بە گوێرەی ئەو متمانە بێت كە پەسەند كراوە لە بودجەی گشتی ساڵانە و بۆئەو مەبەستەش بێ كە دیاریكراوە بۆی.

خۆبەستنەوە بەو متمانانەی دیاریكراون لە بودجەی گشتی دا ، و ڕێگە نادرێ بە چوونە ناو ئیلتیزامێكەوە بۆ سەرفكردنی زیاتر لەوەی كە لە بودجەدا دیاریكراوە.

چوارەم: وەزیری كشتوكاڵ و سەرچاوەكانی ئاو دەسەڵاتی پێدراوە بە سەرفكردنی ئەو بڕانەی تەرخانكراون بۆ كۆمەكی كشتوكاڵی بەمەبەستی فریاكەوتنی پێداویستییەكان لەكاتی گونجاوی خۆیدا و بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری دارایی و ئابووریدا.

ماددەی بیست:

پاداشتی فەرمانبەران نابێت لە دوو ملیۆن دینار زیاتر بێت ساڵانە بۆ یەك كەس و لەناو تەرخانكراوە بڕیار لێدراوەكان دا بێت لە بودجەی تایبەتمەندا ، جگە لەو پاداشتانەی دەدرێت بەوانەی كە لە پرۆژەكانی وەبەرهێناندا كاردەكەن ، لەو ڕێژەیەی كە بۆ بەدواداچوون و سەرپەرشتی دانراوە بە گوێرەی ڕێنماییەكانی كە لە لایەن وەزارەتی دارایی و ئابورییەوە دەردەچێت.

بەشی چوارەم

(میلاكـــــات)

ماددەی بیست و یەك:

یەكەم: وەزارەتـی دارایـی و ئـابووری بـە هەماهـەنگی لەگـەڵ وەزارەتـەكانی تـردا ئـەركی ئامـادەكردنی وردەكاری میلاكاتی دامودەزگاكانی هەرێم بۆ ساڵی دارایی ۲۰۱۲و پەسەند كردنیشـی لـە ئەسـتۆ دایە لەبەر رۆشنایی تێچووی مووچە پەسەندكراوەكانی هەرێم كە (۱۷,۰۰۰) حەڤدە هـەزار پلـەی وەزیفی نوێ باوە لە ساڵی ۲۰۱۲ دا.

دووەم: دامودەزگاكـان و وەزارەتـەكان و ئـەو لایەنانـەی كـە گرێنـەدراون بـە وەزارەتێكـەوە ، ئـەركی دابەشكردنی ژمارەی ئەو پلە وەزیفییە نوێباوانە لەناو میلاكاتی سـاڵی ۲۰۱۲دا بەسـەر میلاكـاتی دامودەزگاكانی هەرێم و پارێزگاكان دەگرنە ئەستۆ بـە گـوێرەی رێنماییـەكانی كـە لـە ئەنجوومـەنی وەزیرانەوە دەردەچێت و دەكەوێتە بواری جێبەجێ كردنەوە.

سێیەم: وەزارەتەكان و ئەو لایەنانەی كە گرێنەدراون بە وەزارەتێكەوە ئەركی جاڕدانیان لـە ئەسـتۆدایە بـۆ پلەكانی وەزیفەی نوێباو لەمیلاكاتی ۲۰۱۲دا لە ڕێی بڵاوكردنەوەیان لە رۆژنامەكانی نـاوخۆ و ناردنی خشتەی وەزیفـە جاڕدراوەكـان بـۆ وەزارەتـی دارایـی و ئـابووری بـەر لـە جێبـەجێ كردنی دامەزراندن.

چوارەم: وەزارەتەكان و ئەو لایەنانەی كە گرێ نەدراون بە وەزارەتێكەوە ئیلتیزام بەو خشتانەوە دەكەن كە ژمارەی فەرمانبەران و نـاوو ناونیشـان و پلـەكانی وەزیفـەی ئەوانـەی تێـدا تۆمـاركراوە كـە تـازە دامەزراون بە گوێرەی ئەو رێژەیەی كە لە سەرەوە ئاماژەی بۆ كـرا لەگـەڵ بڕیارەكـانی تایبـەت بـە دامەزراندنیان. ئەگەر وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرپێچی تێیاندا دۆزییەوە لە ئاست ئەو رێژەیـەی كە پێشتر ئاماژەی بۆ كرا ئەوا بڕیارەكانی دەرچـوو بـە پێچـەوانەی ئەمـە بـۆ دامەزراندنـەكان رەت دەكرێنـەوەو ئەنجوومـەنی وەزیرانیشـی لـێ ئاگـادار دەكرێتـەوە و ئیجرائـاتی یاسـایی دەرهـەق بـە سەرپێچیكاران دەكرێت.

پێنجەم: ئەولـەویەت دەدرێ بە چەسپاندنی ئەو گرێبەستانەی كە كاریان پێدەكرێ ، نابـێ بـە گرێبەسـت كەس دابمەزرێ ئەگەر رەزامەندی وەزارەتی دارایی و ئابووری وەرنـەگیرێ ، جگـە لـە گرێبەسـتی پرۆژەكانی وەبەرهێنان نەبێ.

شەشەم: هیچ جۆرە دامەزراندنێك ئەنجام نادرێ بۆ وەزیفـە قیادیـەكان لـە (بەرێوەبـەری گشـتیەوە بـەرەو ژوور) ئەگەر هات و دەرەجەی وەزیفیەكەی نەبوو لە یاسای وەزارەتەكە یان ئەو لایەنەی گرێدراوە بە وەزارەتەوە لە پەیكەری رێكخستنی دا.

ماددەی بیست و دوو:

ئەوكاتەی كە رەزامەندی درا بۆ گواستنەوەی خزمەتەكانی فەرمانبەر لە فەرمانگەیەكی فەرمانگەكانی هەرێمەوە بۆ كەرتی تایبەت:

یەکەم: وەزارەتی دارایی و ئابووری نیوەی ئەو مووچەیە دەگرێتە ئەستۆ کە وەریدەگرت لـەو فەرمانگەیـەی کە گواستراوەتەوە تێیـدا و بـۆ مـاوەی (٥) سـێ سـاڵ لـە ڕۆژی گواسـتنەوەیەوە ، بەمـەرجێك بـە یەکجاری پەیوەندی لەگەڵ فەرمانگەکەی دا بپچڕێنێ.

دووەم: ئەو فەرمانگەیەی کـە فەرمانبەرەکـەی لـێ گواسـتراوەتەوە مووچـەی ئامـاژە بـۆکراو لـە بڕگـەی (یەکەم)ی سەرەوەی ئەم ماددەیە ، بۆ ئەو لایەنەی کەرتی تایبەت سەرف دەکات کە فەرمانبەرەکـەی بۆ گواستراوەتەوە.

سێیەم: لەسەر وەزارەتی دارایی و ئابوورییە ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاریی جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم بڕگەیە دەربکات و سەروکار و مەرجەکانی دیاری بکات.

ماددەی بیست و سێ:

وەزیری پەیوەندیدار یان سەرۆکی ئەو لایەنەی کە گرێ نەدراوە بە وەزارەتێکەوە بۆی هەیە ئەو فەرمانبەرانە ئیحالەی خانەنشینی بکات کە زێدەن لە پێویستی ، ئەوانەی کە خزمەتی خانەنشینیان کـەمتر نییـە لـە (١٥) ساڵ لەسەر داوای خۆی.

بەشی پێنجەم
(حوکمەکانی ئەنجامگیریی-ختامی)

ماددەی بیست و چوار:

ئەو داهاتانەی نەوت کە لە ئەنجامی پرۆسەکانی نەوتی تایبەت بـە کیلگـەکانی نەوتـەوە بەدەسـت دێـن لـە حیسابێکی بانکی تایبەت دادەنرێت بەگوێرەی حوکمەکانی دەسـتووری عـیراق و یاسـای نـەوت و گـازی هەرێم تا ئەو کاتەی یاسای سندووقی کوردستان بۆ داهاتەکانی نەوت تەشریع دەکرێـت کـە لـە مـاددەی پازدەی یاسای نەوت و گازی هەرێمی کوردستان ـ عێراق ژمارە (٢٢)ی ساڵی ٢٠٠٧دا هاتووە.

ماددەی بیست و پێنج:

دەبێ حکومەتی هەرێمی کوردستان، پەرلـەمانی کوردستان لە هەر گۆڕانێك ئاگادار بکاتەوە کـە لـە بەشـی بودجەی هەرێم بۆ ساڵی ٢٠١٢ دا ڕوودەدا بەمەبەستی پەسەندکردنی.

ماددەی بیست و شەش:

دوای تەشریعی یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان نابێ بـەهیچ جۆرێـك داوایـەك ڕووبـەڕووی وەزارەتـی دارایی بکرێتەوە بۆ هەر تەرخانکراوێکی زیادە.

ماددەی بیست و حەوت:

وەزارەتەکان و فەرمانگەکانی هەرێم هەموو حیساباتی مانگانـە (بودجـەی پێداچـوونەوە) لـەکاتی خۆیـدا و لەماوەیەکدا کە لە (١٠) ڕۆژ تێپەڕ نەکات لە کۆتایی هـەر مانگێکـدا پێشـکەش بـە وەزارەتـی دارایـی و ئابووریی/بەڕێوەبەرایەتی موحاسەبە دەکەن.

ماددەی بیست و هەشت:

سەرۆکی فەرمانگەی یەکەی خەرجییەکان ئیحالەی لێکۆڵینـەوە دەکـرێ بـەگوێرەی ڕێسـاکانی یاسـایی و ڕێنماییە کارپێکراوەکان ، ئەوەی دوادەکـەوێ لـە پێشکەشـکردنی حیسـاباتی کۆتـایی سـاڵی ٢٠١١ بـۆ فەرمانگەکەی لەکاتی دیاریکراوی خۆیدا بەگوێرەی ڕێنماییەکان.

ماددەی بیست و نۆ:

١- هەموو وەزارەتەکان و ئەو فەرمانگانەی سەر بە وەزارەت نین ئەرکی دابەشکردنی نەفەقاتی بەکاربردن و وەبەرهێنانیان دەکەوێتە ئەستۆ بۆ سەر پارێزگاکـانی هـەرێم بـە رەچـاوکردنی چـڕی دانیشـتووانی هـەر پارێزگایەك و ئەو ناوچانەی کە زیانی زیاتریان بەرکەوتووە پاش جیاکردنەوەی خەرجییـەکانی مەرکـەزی وەزارەت.

٢- پارێزگاکان گشتیان دەبێ هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکان و ئەو لایەنانـە بکـەن کـە گرێنـەدراون بـە وەزارەتێکـەوە بـۆ دڵنیـابوون لـە جێبـەجێکردنی برگـەی سـەرەوە لـە بڕیـاری بودجـەی گشـتی و پەسەندکردنی و لەکاتێکدا کە بودجە دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنی فیعلییەوە.

ماددەی سییەم:

دەبێ حکومەتی کوردستان کار بکات بۆ بە دەست هێنانی بەشی خۆی لە پترۆدۆلار بۆ سـاڵەکانی ٢٠١٠ و ٢٠١١ لەلای حکومەتی ئیتحادی، (١) دۆلار بۆ هەر بەرمیلێك نەوتی خاوی بەرهەمهێنراو لە پارێزگادا یان (١) دۆلار بۆ هەر بەرمیلێك نەوتی خاوی تەکریر کراو لە پالاوگەکانی پارێزگاداو جـا (١) دۆلار بـۆ هەر (١٥٠) مەتر سێجا لە گازی سروشتی بەرهەمێنراو لە پارێزگادا، و ئەو برانەی کە بە دەست دەهێنـرێن لە داهاتوودا بۆ ئەو ناوچانە سەرف دەکرێن کە لێیانەوە بەرهەم هاتوون.

ماددەی سی و یەکەم:

یەکـەم: پارێزگـا بـۆی هەیـە هـەر وەزارەتێـك ڕابسـپێرێ یـان بـەگوێرەی پسـپۆڕی ڕایـان بسـپێرێ بـۆ جێبەجێکردنی پرۆژەکان لە هەر پارێزگایەکدا لەسەر حیسابی تەرخانکراوەکانی (ئاوەدانکردنەوەو پەرەپێدانی هەرێم و پارێزگاکان) کە دیاریکراوە بۆیان.

دووەم: لـە رەسمـی گـومرگی دەبەخشـرێ هـەموو جـۆرە کەلوپـەلێك و سـلعەیەکی هـاوردە لەلایـەن فەرمانگەکانی هەرێم و لەلایەن کەرتی گشتی کە بـەناوی خۆیـەوەبێ و بـۆ بـەکارهێنان بـێ هـەتا کارەکەی کۆتایی پێدێ.

سێیەم: ئەو بەخشینەی سەرەوە ئەو کەلوپەل و هاوردانە دەگرێتەوە کە دەبەخشرێن بۆ فەرمانگەکانی هـەرێم و کەرتی گشتییەوە لەلایەن حکومەتەکان و دەزگاکانی بەخشندەوە.

ماددەی سی و دووەم:

بەردەوامبوون لە بڕینی(١٠٪)ی مووچەی سەرۆکی هەرێم و جێگرەکەی و سەرۆکی پەرلەمان و جێگرەکەی و سکرتێر و ئەندامانی پەرلەمان و سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران و جێگرەکەی و وەزیرەکان و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و ئەوانەی مووچەی وەزیر و وەکیلی وەزارەت وەردەگرن و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و ئەوەی مووچەی وەکیلی وەزارەت وەردەگرن و ڕاوێژکاران و خاوەن پلە تایبەتەکان و دادوەرەکان و ئەندامانی داواکاری گشتی، بۆ سوودی دابینکردنی داودەرمان و وەسیلەکانی چارەسەر بۆ تووشبوان بە نەخۆشی شێرپەنجە لە ٢٠١٢/٧/١ەوە.

ماددەی سی و سێیەم:

وەزارەتەکان و ئەو لایەنانەی کە گرێ نەدراون بە وەزارەتێکەوە ئەوانەی کە نێردراو زەماڵە و ئیجازەی خوێندنیان لا هەیە لە دەرەوەی عێراقدا ئیلتیزام بکەن بەو بەشەی کە بۆیان دانراوە لەو کورسیانە بە گوێرەی ڕێژەی دانیشتووان و پسپۆڕیی دابەشی بکەن بۆ هەر پارێزگایەك.

ماددەی سی و چوارەم:

حکومەتی هەرێم پابەند دەبێ بە:

یەکەم: جێبەجێکردنی پرۆژەکان بە گوێرەی ئەو پلانەی کە لە بودجەی وەبەرهێناندا هاتووە لەلایەن وەزارەتەکانەوە و هەریەکەیان بە پێی پسپۆڕی خۆیان، و نابێ هیچ وەزارەتێك پرۆژەیەك جێبەجێ بکات لە دەرەوەی پسپۆڕی ئەودا بێت.

دووەم: ڕاپۆرتی بەدواداچوونی وەرزیی یان هەر چوار مانگ جارێك بدرێتە پەرلەمان لەلایەن وەزارەتی پلاندانانەوە.

ماددەی سی و پێنجەم:

دامەزراندنی سەرۆکی دیوانی چاودێری دارایی بە گوێرەی ئەو میکانیزمەی کە لە یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٠٨دا هاتووە، لە ماوەیەکدا کە لە (٣) سێ مانگ تێپەڕنەکات لە ڕۆژی پەسەند کردنی ئەم یاسایەوە.

ماددەی سی و شەشەم:

پێکهێنانی دەستەی (دەستپاکی ـ نەزاهەت) لە هەرێمدا بە گوێرەی یاسای دەستەی (دەستپاکی ـ نەزاهەت) ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠١١، لە ماوەیەکدا کە لە (٣) سێ مانگ تێپەڕنەکات لە ڕۆژی پەسەند کردنی ئەم یاسایەوە.

ماددەی سی و حەوتەم:

دەبێ سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان هەموو ڕێوشوێنە دەستووریی و یاساییەکان بگرێتە بەر بۆ بەدەستهێنانی هەموو موستەحەقاتی حکومەتی هەرێم لەلای حکومەتی ئیتیحادیدا.

ماددەی سی و هەشتەم:

حكومەتی هەرێمی كوردستان دەبێ پرۆژەی بودجەی ساڵی دارایی ٢٠١٣ لە ماوەیەكدا بنێرێتە پەرلەمان كە زیاتر نەبێت لە دوو هەفتە لەو كاتەی كە یاسای بودجەی حكومەتی ئیتیحادی دێتە پەسەند كردن.

ماددەی سی و نۆیەم:

وەزارەتی دارایی و ئابووری بەردەوام دەبێت لە سەرەفكردنی سلفەكانی (سلفە و بەخشینی هاوسەرگیری، قەرزەكانی بانكی عەقار و كشتوكاڵ و پیشەسازی و پڕۆژە بچووكەكان) تا ئەو كاتەی بودجەی ساڵی دارایی داهاتوو بڕیاری لێ دەدرێ.

ماددەی چلەمین:

حكومەت دەبێ :ـ

یەكەم: ئامادەكردن و دەركردنی پەیڕەوێكی یەكگرتوو بۆ دەرماڵەی فەرمانبەرانی ئەوانی لە فەرمانگەكانی هەرێمدا كار دەكەن بە ئامانجی بەدیهێنانی مەوزوعییەت و عەدالەت و یەكسانی.

دووەم: بەدیهێنانی یەكسانی لە نێوان دەرماڵەی فەرمانبەرانی ئەوانەی لە هەرێمدا كار دەكەن لەگەڵ هاوشێوەكانیان لەوانەی لە حكومەتی ئیتیحادیدا كار دەكەن بە مەرجێك ئەمە نەبێتە مایەی كەمبوونەوەی دەرماڵەكانیان.

ماددەی چل و یەكەم:

ئەنجومەنی وەزیران دەبێ پەیڕە و ڕێنماییەكان دەربكات بۆ ئاسانبوونی كاركردن بە مەبدەئی لامەركەزی لە كاتی تەمویل كردنی وەزارەتەكان و بە گوێرەی ئەو دەسەڵاتانەی بە پێی ئەم یاسایەدا دراون.

ماددەی چل و دووەم:

ئەنجومەنی وەزیران دەبێ ئەو پێشنیاز و ڕاسپاردانەی هاوپێچن لەگەڵ ئەم یاسایەدا لێیان بكۆڵێتەوە و بەدواداچوونیان بۆ بكات و چی دەكرێ بۆ جێبەجێ كردنیان ئەنجام بدات و سوودیان لێ ببینێ بە گوێرەی یاساكان و توانا هونەریی و دارییە ڕێگەپێدراوەكان.

ماددەی چل و سێیەم:

وەزیری دارایی و ئابووری بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزیری پلاندانان ڕێنماییەكانی پێویست دەردەكات بۆ ئاسانكاری جێبەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە و دیاریكردنی دەسەڵات پێدانی سەرف كردن بۆ ئیدارەكانی حكومەت لەماوەیەكدا كە لە (١٥) پازدە ڕۆژ تێپەڕ نەكات لە ڕۆژی بڵاوبوونەوەی ئەم یاسایە لە ڕۆژنامەی فەرمیدا.

ماددەی چل و چوارەم:

کار به هیچ بڕیارێك ناکرێت که پێچەوانەی ئەم یاسایە بێت و ، گەنجینە هیچ بارگرانییەکی دارایی ئەم بڕیارە ناگرێتە ئەستۆ تاکو شەرعییەتی یاسایی وەرنەگرێ و لەلایەن پەرلەمانەوە پەسەند نەکرێت.

ماددەی چل و پێنجەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان پێویستە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی چل و شەشەم:

ئەم یاسایە لە رۆژنامەی فەرمیی (وەقایعی کوردستان)دا بڵاو دەکرێتەوە و لە (١/١/٢٠١٢)ەوە جێبەجێ دەکرێ.

ئەرسەلان بایز اسماعیل
سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

هۆیەکان دەرچوونی

بۆ بڕیاردان لە بودجەی هەرێمی کوردستان ـ عیراق بۆ ساڵی دارایی ٢٠١٢ ئەم یاسایە تەشریع کرا.

تێبینی: ئەم یاسایە بەبڕیاری ژمارە (١٩)ی ساڵی ٢٠١٢ لەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستانەوە دەرچوێنرا.